

Chamaepsila (Tetrapsila) obscuritarsis nieuw voor Nederland en enkele opmerkingen over andere Nederlandse wortelvliegen (Diptera: Psilidae)

V. S. VAN DER GOOT

GOOT, V. S. VAN DER, 1991. *CHAMAEPSILA (TETRAPSILA) OBSCURITARSIS* NEW TO THE NETHERLANDS AND SOME REMARKS ABOUT OTHER DUTCH PSILIDAE (DIPTERA). – *ENT. BER., AMST.* 51 (10): 143-144.

Abstract: (*Chamaepsila (Tetrapsila) obscuritarsis* is recorded new for The Netherlands. It was caught in a malaise trap in the south of the province of Limburg. Additional data on the poorly known *Chyliza annulipes*, *C. nova*, *Psila merdaria*, *Chamaepsila persimilis* and *C. villosula* are given.

V. S. van der Goot, N. Anslijnstraat 42, 1068 WN Amsterdam.

Inleiding

De naam wortelvliegen voor de familie Psilidae geeft in het algemeen een indruk van de levenswijze van de larven van deze vliegen. De meeste ontwikkelen zich in wortels van planten, maar, voor zover van de overige soorten de ontwikkeling bekend is, zijn er daarbij enkele waarvan de larven anders leven. Zo ontwikkelt *Chyliza annulipes* (Macquart) zich als made in de rand van wonden in naaldboomstammen (Lyneborg, 1987) en het puparium van *Loxocera albiseta* (Schrank) is gevonden in het onderste deel van de stengel van pitrus (*Juncus effusus* L.) (De Meijere, 1941). De wortelvliegen bezoeken geen bloemen, maar zijn te vinden op bladeren. Waarmee ze zich voeden is niet duidelijk en ook de literatuur verschaft daarover geen informatie. De vliegtijden van de in Nederland zeldzame soorten zijn gebaseerd op weinig gegevens. Men kan namelijk geen gebruik maken van buitenlandse opgaven, als men de Nederlandse vliegtijd bepaalt per 10 (11) dagen (Van der Goot, 1981). Wortelvliegen worden, ook in het buitenland, weinig bestudeerd. Dat komt omdat de meeste soorten gesleept moeten worden en niet in het sleepnet herkend worden. Vangtentmonsters leveren de meeste gegevens op.

De Nederlandse wortelvliegen

Een determineertabel voor de Nederlandse wortelvliegen werd gepubliceerd door Van der Goot & Van Veen (1987). In dit boekje werden *Chyliza annulipes*, *C. nova* Collin, *Psila merdaria* Collin, *Chamaepsila persimilis* (Wakelley) en *C. villosula* (Meigen) terloops voor Nederland vermeld, terwijl ze in feite nieuw voor de fauna waren. Omdat daardoor wellicht verwarring kan ontstaan worden deze soorten nogmaals kort besproken.

Chyliza annulipes is sinds 1987 (locus citatus, vier Nederlandse vindplaatsen) gevonden te Terziet (Limburg), leg. Th. Zeegers; te Terlet, Heelsum en Vlodrop, leg. B. van Aartsen; in de duinen bij Wassenaar, leg. J. van der Linden en in het Robbenoordbos in de Wieringermeer (Ketelaar, 1989). De vliegtijd is vrij kort: begin mei tot begin juni.

Chyliza nova werd in 1987 (l.c.) vermeld van één mannetje van het Zwarte Veld te Vogelenzang (det. H. de Jong). Ondertussen werden in een vangtent op de St. Pietersberg zes mannetjes verzameld waarvan van één exemplaar mijn determinatie werd bevestigd door Dr. L. Lyneborg (Kopenhagen). De vliegtijd is vrij lang: half mei tot begin augustus. Wellicht zijn er twee generaties. De wijfjes zijn niet te onderscheiden van die van *C. lep-*

togaster (Panzer), die ook op de St. Pietersberg werd gevangen. De soort is buiten Nederland slechts bekend van Groot-Brittannië, Denemarken, Tsjechoslowakije (Bohemien en Moravië) en het centrum van Europees Rusland (Soós, 1984; Martinek, 1987). Omdat het onderscheid met *C. leptogaster* moeilijk is en wortelvliegen weinig bestudeerd worden mogen we wel aannemen dat *C. nova* in geheel Midden-Europa voorkomt.

Psila merdaria bleek in Nederland in het geheel niet zeldzaam te zijn en is eenvoudig te onderscheiden van de gewone *P. fimetaria* (Linnaeus). *P. merdaria* wordt verder slechts vermeld van Denemarken, Groot-Brittannië, Tsjechoslowakije, Hongarije en uit het noordoosten van Europees Rusland (Soós, 1984). Ze zal echter zeker in heel Noordwest-Europa te vinden zijn.

Chamaepsila persimilis lijkt veel op *C. rosae* (Fabricius), de bekende plaag van peentjes (*Daucus carota* L.). Behalve de vijf vindplaatsen, vermeld in 1987 (l.c.), is ze later nog gevonden in vangtentmonsters van Reeuwijk, Colmont (de Vrakelberg) en 't Harde. *C. persimilis* wordt bij ons vrij regelmatig in vangtenten aangetroffen. Verder is de soort echter slechts vermeld van Groot-Brittannië en Denemarken (Soós, 1984) en van Moravië in Tsjechoslowakije (Martinek, 1987).

Of *Chamaepsila villosula* in Nederland voorkomt, is onzeker. Het in 1987 (l.c.) vermelde vrouwtje zou er een van *C. rosae* kunnen zijn met een afwijkend aantal dorsocentraalborstels. Slechts de vondst van een mannetje zou uitsluitend kunnen geven. De soort werd gemeld uit Oostenrijk, Denemarken en Hongarije (Soós, 1984) en uit Tsjechoslowakije zijn er slechts zekere waarnemingen uit Moravië (Martinek, 1987).

Chamaepsila obscuritarsis nieuw voor Nederland

In een vangtentmonster van 21.viii.1989 van Colmont (de Vrakelberg) vond ik een zeer slecht bewaard gebleven wortelvlieg, die ik op grond van de weinige, niet afgebroken borstels determineerde als *Chamaepsila (Tetrapsila) obscuritarsis* (Loew), nieuw voor Nederland. Dr. L. Lyneborg (Kopenhagen) bevestigde mijn determinatie en stuurde een mooi exemplaar mee uit Duitsland (Glücksburg, Sleeswijk). Dat was meteen het bewijs dat deze soort wel degelijk in het aan Denemarken grenzend Duitse gebied voorkomt, hoewel Soós (1984) haar alleen vermeldt van Centraal-Europa en Denemarken. De vermoedelijke vangperiode van de malaiseval was 14-21.viii, zodat de vliegtijd voorlopig op half augustus gesteld kan worden. *C. obscuritarsis* staat in de tabel van 1987 (l.c.) en ik verwijs daarnaar voor de determinatiekenmerken.

Literatuur

- GOOT, V. S. VAN DER, 1981. *De zweefvliegen van Noordwest-Europa en Europees Rusland, in het bijzonder van de Benelux*. - Bibl. K. ned. natuurr. Veren. 32: 1-275.
- GOOT, V. S. VAN DER & M. VAN VEEN, 1987. *De spillebeen-vliegen, wortelvliegen en wolzwevers van Noordwest-Europa, in het bijzonder van Nederland*: 1-60. Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht.
- KETELAAR, R., 1989. *Inventarisatierapport Robbenoordbos*: 1-29. NJN & Biogeogr. Informatiecentrum.
- LYNEBORG, L., 1987. On the life-history of *Chyliza annulipes* Macquart, 1835 (Diptera: Psilidae). - *Ent. Meddr.* 55: 27-29.
- MARTINEK, V., 1987. Psilidae. In: *Enumeratio Insectorum Bohemoslovakiae* (J. Ježek ed.). - *Acta faun. ent. Mus. natn. Pragae* 18: 1-341.
- MEIJERE, J. C. H. DE, 1941. Pupariën van *Loxocera* in stengels van *Juncus*. - *Ent. Ber., Amst.* 10: 286-287.
- Soós, Á., 1984. Family Psilidae. In: *Catalogue of Palearctic Diptera* 9. Micropezidae - Agromyzidae (Á. Soós & L. Papp eds.): 1-460. Elsevier, Amsterdam.

Geaccepteerd 12.iii.1991.